

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Internews
Local voices. Global change.

Академія Української Преси

ЗБІРНИК СТАТЕЙ
ЧЕТВЕРТОЇ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРАКТИЧНА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ»**

Київ

18-19 березня 2016 року

МЕДІАОСВІТА: ТЕОРІЯ	8
Грамотність від «галактики Гутенберга» до «глобального села»: базові засади та виклики інформаційного суспільства, або об'єктивні підстави інтеграції медійної та інформаційної освіти (Михайло Коропатник)	8
Філософсько-методологічні засади медіаосвіти. Медіапедагогіка (Владислав Смирнов)	17
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ГРОМАДСЬКА КОМПЕТЕНЦІЯ.....	29
Узагальнення інформації щодо способів маніпулювання та захисту від маніпуляції (Ольга Зима)	29
Медіаосвіта як інноваційний засіб виховання громадянина і патріота (Тетяна Челомбітько)	35
МЕДІАОСВІТА І МЕДІАГРАМОТНІСТЬ У ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	41
Деякі прийоми формування в молодших школярів основ культури здоров'язбереження із залученням рекламних сюжетів (Лідія Ампілогова, Олена Шкребець)	41
Курс «ступеньки к медиаграмотности»: актуальність, перспективи, проблематика (Инна Иванова)	46
Інтеграція медіаосвіти в навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу (Олена Качура)	53
Формування культури здоров'я дошкільників засобами медіаосвіти (Валентина Колісник)	63
Вплив інформаційного простору на особистість дитини-дошкільника (Юлія Семеняко)	82
Розвиток мовлення дошкільників засобами медіа (Тетяна Чашка)	93

МЕДІАОСВІТА І МЕДІАГРАМОТНІСТЬ У СЕРЕДНІХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 109

Інноваційний контекст роботи загальноосвітнього навчального закладу з формування навичок Е-навчання як однієї з головних складових медіакультури та необхідної життєвої компетентності сучасної людини (Олена Задирака, Вікторія Щеглакова) 109

Формування патріотизму ліцеїстів засобами медіаосвіти (Світлана Захаркіна, Лілія Шамрай) 121

Практика впровадження медіаосвіти в аспекті соціальної адаптації учасників навчально-виховного процесу в умовах інформаційного суспільства. З досвіду роботи КЗ «Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 28 Полтавської міської ради Полтавської області» (Ірина Земелько) 130

Упровадження медіаосвіти в інформаційний простір Харківської гімназії №172 (Світлана Крамаровська, Олена Стадник) 138

Вивчення досвіду упровадження медіаосвіти у Павлоградській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 6 (Дніпропетровська область) (Тетяна Кривенко) 153

Особливості інтеграції медіаосвіти при навчанні зарубіжної літератури (Олена Кукленко) 161

Інноваційні підходи до формування медіакомпетентностей учнів на уроках біології (Антоніна Міщук)..... 166

Використання газет на уроках історії у старших класах (методологічний аспект) (Олександр Мокрогуз) 173

Медіаосвіта на уроках історії як елемент формування життєвих компетентностей учнів (Сергій Піддубний) 196

Інтеграція медіаосвіти в навчальні предмети суспільно-гуманітарного циклу як засіб формування критичного мислення учнів (Наталія Понежа) 205

Формування медіаграмотності учнів у навчально-виховному процесі Харківської гімназії №14 (Юлія Рибіна) 213

Медіаосвіта як інструмент підвищення якості навчального процесу (Наталія Сипливець) 220

Формування критичного ставлення учнів до медіаджерел на уроках історії (Ірина Старова) 223

МЕДІАОСВІТА І МЕДІАГРАМОТНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА ВИШАХ.....236

Курс «Методика формування естетичної грамотності в сучасному інформаційному просторі» у системі професійної підготовки соціальних педагогів (Валентина Березан)236

Правові дисципліни як необхідна частина комплексу медіаосвітніх заходів з формування та розвитку медіакомпетенції майбутніх журналістів (Зоряна Галаджун)243

До проблеми формування медіаграмотності у студентів педагогічного навчального закладу і рівня акредитації (Ольга Гужва, Олена Муравська)248

Роль медіаосвіти при підготовці фахівців з педагогіки вищої школи (Володимир Дивак).....251

Медіа-освіта, медіа-грамотність та медіа-компетентність як інноваційні складові процесу підготовки сучасного вчителя (Ярослава Дудко, Алла Кожевникова)257

Нові напрями медіаосвіти. Метакогнітивні стратегії пізнання медіа (Лариса Іванова, Сергій Іванов)264

Практична підготовка майбутніх учителів інформатики до здійснення медіаосвітньої діяльності (Людмила Остапенко, Ольга Соловйова)273

Особливості використання медіазасобів у викладанні іноземних мов (Лада Петрик)284

Використання медіаосвітніх практик у процесі формування ціннісно-сміислової сфери майбутніх педагогів (Ірина Субашкевич)290

МЕДІА- ТА ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ: НОВИЙ ФУНКЦІОНАЛ БІБЛІОТЕК 294

Інформаційне середовище та дитяча бібліотека (Наталія Дзюба, Валентина Красножон)294

Компетентність та компетенції персоналу бібліотеки вищого навчального закладу (Тетяна Яворська)301

**МЕДІАОСВІТА ЯК ФОРМА ПОЗАШКІЛЬНОЇ, ПОЗААУДИТОРНОЇ ТА ПОЖИТТЄВОЇ
ОСВІТИ307**

Превенція мережевого тролінгу засобами медіаграмотності (Олена Анищенко)
..... **307**

Медіаосвітня орієнтація продуктів для дітей та дитячих медіапродуктів (Елла
Баран) **314**

Нова парадигма інформаційної компетентності особистості (Сергій
Венидиктов) **321**

Телесеріал «Не зарікайся»: особливості рецепції. Документальне vs
антихудожнє (Оксана Волошенюк) **330**

Участь у дослідно-експериментальній роботі як засіб підготовки педагогів до
роботи з обдарованими дітьми (Галина Дегтярьова) **336**

Медіаграмотність студентів як одне із завдань позааудиторної роботи
(Христина Дзюбинська, Олена Смолінська) **343**

Реклама як агент соціалізації особистості дитини (Тетяна Євтухова) **349**

Медіаграмотність людей третього віку: практика, проблеми і перспективи
впровадження курсу «навчання медіаграмотності громадян» у неформальній
освіті (Олена Жорнова, Ольга Жорнова) **357**

Перспективи й результати впровадження медіаосвіти (Галина Загорулько) . **369**

Інтеграція соціальних мереж та шкільної преси (Павло Коваленко) **374**

Боротьба зі спамом як складова медіаосвіти (Тетяна Козак) **380**

Персональний сайт вчителя - інтерактивне середовище для роботи з дітьми
(Надія Мандзій) **390**

Роль медіа-освіти у правовому та патріотичному вихованні молоді (Тетяна
Мар'єнко, Наталя Хоцяновська) **405**

Сумська дитяча літня школа журналістики як медіаосвітній проект (Марина
Осюхіна) **413**

Стереотипи американського кіно у XXI столітті: військова тематика (Олег
Пархітько) **419**

Медіаосвіта для людей літнього віку як необхідна складова життєдіяльності
(Оксана Пісня) **428**

Чи потрібна юзерам медіаграмотність? UGC та сприйняття новин із ознаками замовності (на матеріалі коментарів відвідувачів одеського сайту «DUMSKAYA.NET») (Наталія Стеблина)	434
Амбівалентність медіасюжету: логіка наративу та фактичність (Георгій Черков)	445
МЕДІАПСИХОЛОГІЯ.....	456
Маніпуляції у медіасередовищі на прикладі реклами. Штучне створення потреб (Наталія Бурило)	456
Аналіз психологічних аспектів впливу реклами на поведінку споживачів та їх взаємозв'язок із медіаграмотністю, медіаосвітою (Лідія Дяченко, Марія Слободян).....	466
Сприйняття аудіовізуальних образів у новинах чоловіками та жінками (Юлія Кияшко)	471
Зв'язок критичного мислення з загальнонаціональним патріотизмом старшокласників (Руслана Коваль)	476
Особливості серіальних медіауподобань українських споживачів (Юлія Чаплінська)	480
Медіапсихологічні ресурси соціально-психологічної реабілітації постраждалих від воєнних дій (Наталія Череповська)	491

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація

Процес викладання іноземних мов майбутнім учителям початкових класів набуває в інформаційному суспільстві нового змісту. Впровадження медіазасобів оновлює форми, методи, прийоми навчання іноземних мов. Це переорієнтовує процес викладання іноземних мов з традиційного на інноваційний і робить його більш продуктивним, ефективним, доступним та мобільним. Засоби медіа вирізняються своїми характерними ознаками у викладанні іноземних мов, які сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності та медіакультури особистості майбутнього фахівця.

Ключові слова: особливість, медіазасіб, іноземні мови, майбутній вчитель початкової школи

Постановка проблеми. Іноземні мови у сучасній українській державі набули важливого статусу, адже знання мов є однією з вимог для інтеграції країни до європейської спільноти. Знання іноземних мов розширює кордони міжкультурного спілкування, сприяє розвитку всіх галузей країни, освітньої зокрема. Таким чином, одним із завдань уряду України є популяризація іноземних мов, що відображається у організації різноманітних заходів серед різних верств населення країни. Із вищезазначеного можна зробити висновок, що першочерговим завданням вищих навчальних закладів (ВНЗ), педагогічних зокрема, сприяти формуванню іншомовної компетенції майбутніх фахівців як однієї із життєвоважливої. Для реалізації цього завдання викладачам іноземної мови слід обрати найефективніші методи, форми, прийоми навчання студентів іноземних мов та впроваджувати найсучасніші засоби навчання. На сьогоднішній день широкої популярності набули медіазасоби, вони стали невід'ємною частиною життя кожної особистості, тому немає сенсу відокремлювати їх від освітнього процесу.

Аналіз останніх науково-педагогічних досліджень засвідчив, що аспекти застосування медіа в освітньому процесі є у колі інтересів багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Н.Баженова, О.Волошенюк, О.Георгіаді, В.Іванов, В.Імбер, С.Іць, В.Мантуленко, Г.Онкович, І.Сахневич, Т.Хижняк, О.Федоров та інші. Науковці розглядають питання розвитку медіаосвіти, функції, форми, методи та технології медіаосвіти; підготовки

майбутній фахівців різних галузей до застосування медіа у професійній діяльності тощо. Проте питання застосування медіазасобів у викладанні іноземних мов у педагогічному ВНЗ потребує подальшого розгляду, зокрема їх особливості у процесі навчання іноземних мов.

Отже, **мета** статті – визначити та обґрунтувати особливості використання медіазасобів у викладанні іноземних мов майбутнім учителям початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Пріоритетним завданням навчання іноземних мов у педагогічному ВНЗ є сформувати іншомовну комунікативну компетенцію майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей. З одного боку, вона є необхідним засобом здійснення іншомовної комунікації у особистісній сфері. З іншого боку, вона – важливий засіб здійснення педагогічної діяльності – навчання дітей молодшого шкільного віку іноземним мовам, адже, згідно Державного стандарту загальної початкової освіти (2012) іноземна мова увійшла до інваріативної частини навчальних предметів і є обов'язковою для вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах всіх типів.

Отримання високого рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців – проблема, яка постала перед викладачами педагогічних ВНЗ через обмежену навчальною програмою кількість годин на вивчення дисциплін циклу «Іноземні мови» та різний рівень мовної підготовки студентів, що вступають до ВНЗ.

Допомогти реалізувати основне завдання навчання іноземних мов у педагогічному ВНЗ і зробити процес вивчення іноземних мов більш ефективним, результативним та професійно спрямованим, на нашу думку, можуть інтегровані у освітній процес медіазасоби, які є «технічними засобами створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, відтворення інформації і обміну її між автором медіатексту та масовою аудиторією» [3, 24], а у процесі викладання іноземних мов будуть дидактичними засобами навчання. По-перше, у сучасної молоді засоби медіа користуються попитом і можуть вмотивувати студентів до вивчення іноземних мов. По-друге, у викладанні іноземних мов медіазасоби відіграють важливу роль, адже вони не лише створюють умови для формування іншомовної компетенції студентів, а й сприяють формуванню медіакультури майбутніх фахівців, персоналізації навчання, розширенню освітнього простору, навчанню у співпраці та взаємодії між учасниками освітнього процесу. По-третє, медіазасоби надають процесу вивчення іноземних мов інноваційності.

Слід зауважити, що медіазасоби розділяють на *традиційні* (преса, телебачення, радіо, магнітофон, кіно) та *новітні* (комп'ютер, Інтернет,

мобільна телефонія). У період швидкого розвитку інформаційного суспільства доцільно говорити про важливість новітніх засобів у навчанні майбутніх фахівців, у навчанні іноземних мов зокрема.

Засоби медіа вирізняються своїми особливостями, які у викладанні іноземних мов можна поділити на *основні* та *додаткові*. До основних особливостей можемо віднести: *можливість доступу до автентичних медіаматеріалів*; *інтерактивність*; *мультимедійність*; *комунікативність*. Додаткові властивості засобів медіа у викладанні іноземних мов – *продуктивність* та *мобільність*.

Зосередимо увагу на кожній ознаці медіазасобів у викладанні іноземних мов. Медіазасоби дають доступ до *автентичних медіаматеріалів* (аудіо, відео, періодика, словники, навчальна та художня література тощо). Автентичні медіатексти збагачують лексичний запас щоденної та професійної сфер майбутніх фахівців; ознайомлюють з невербальною мовою та довкіллям країни, мова якої вивчається тощо. Медіатексти професійного спрямування сприяють формуванню вмінь студентів оцінювати, аналізувати, критично мислити, вирішувати професійні задачі формуючи його медіакультуру. У нашій практиці широкого застосування набули сервери YouTube, Vimeo, TeacherTube та сайти, які пропонують аудіо книжки, а саме: Open culture, AudioBooks.org, Storynory, Audiobooksforfree.com, Kids' corner. Для вивчення іноземних мов важливо, щоб аудіокнижка супроводжувалась текстом тому, що синхронна робота з аудіо та текстом формує вміння іншомовного читання, адже забезпечується модель читання, удосконалюються вміння декодувати звуки у словах, розпізнавати слова у тексті, збагачується іншомовний словниковий запас, зпрощується розуміння власних та географічних назв, підвищується розуміння змісту.

Інтерактивність медіазасобів створює умови майбутнім фахівцям для виконання завдань на вправлення фонетичних, мовних та мовленнєвих умінь. Шляхом виконання інтерактивних вправ (вікторин, інтерактивних ігор, анкетування тощо) студенти практикують у застосуванні загальних правил фонетики, лексикології, стилістики, морфології, пунктуації та синтаксису.

Популярним у викладанні іноземних мов став вебсайт Voki для створення аватара, що говорить. Цей сайт має плюси для удосконалення фонетичної компетенції студентів, адже однією з опцій є перетворення тексту у мовлення, що дозволяє викладачам і студентам створювати власні вправи для удосконалення інтонаційного оформлення мовлення та тексти для аудіювання, які будуть цікавими та корисними майбутнім вчителям. Студенти можуть робити запис власних аудіотекстів та ділитись ними онлайн, отримувати коментарі за власну роботу. Voki – чудовий засіб для

самооцінювання та шлях до вдосконалення мовленнєвої діяльності, адже людині, яка робить власний запис завжди хочеться бути кращою. Таким чином, вона практикує в мовленні, удосконалюючи вимову, інтонацію, темп. Створювати власні медіапродукти може бути надзвичайно мотиваційним для студентів у вивченні іноземних мов.

Для викладача подкаст студента, зроблений на сайті Voki надає можливість звернути більше уваги на помилки кожного, і відповідно провести корекційну роботу, що зазвичай за браком часу не завжди вдається під час аудиторного заняття [4; 5].

Мультимедійність засобів медіа – представлення процесів та явищ за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звука. Правильний вибір медіатекстів, фото або зображень зокрема, сприяють *візуалізації* мовних явищ, що є необхідним для створення образів і запам'ятовування слів та лексико-граматичних структур у будь-якому віці, таким чином реалізуючи принцип наочності. Медіазасоби дозволяють у більш цікавій формі ознайомити студентів із країнознавчим матеріалом. Безкоштовна версія медіаресурсу PotoPeach, який є конструктором для створення слайд-шоу онлайн, дозволяє завантажити до тридцяти фото, обрати музичний супровід, зробити надписи на зображеннях або під ними, додати перевірочне запитання множинного виробу. Оскільки увага у PotoPeach зосереджується на зображеннях, його можна застосовувати для введення нових лексичних та лексико-граматичних структур та вправлення в їх вимові. Слайд-шоу такого типу може допомогти для реалізації прийому складання оповідань (Storytelling) як викладачем, так і студентами з будь-якої теми зазначеної у навчальній програмі. Презентації є у суспільному доступі та кожна з них може бути переглянута будь-яким зареєстрованим учасником медіаресурсу, прокоментована або застосована для власної навчальної діяльності.

Можливість безпосереднього спілкування, швидкість представлення інформації, контроль за станом процесу, що досягається шляхом об'єднання комп'ютерів у глобальні та локальні мережі визначається як *комунікативність*. Ця особливість медіа дозволяє здійснювати комунікацію в усній та письмовій формах, що є надзвичайно важливо для формування іншомовного мовлення. Одним із недоліків організації процесу навчання іноземних мов є розподіл часу на формування умінь іншомовного письма. Цьому процесу виділяється всього 10% від загальної кількості часу заняття. Зрозуміло, що цього недостатньо для того, щоб сформувати вміння студентів висловлювати думку в письмовій формі. Медіазасоби уможливають створення умов для розвитку цього виду мовленнєвої діяльності. Організація спільних груп у соціальних мережах або у телефонних додатках

спонукатимуть студентів до написання відгуків або коментарів до медіапродуктів одногрупників. Паралельно з роботою над удосконаленням письмових висловлювань, викладач навчає культурі спілкування в Інтернеті.

Крім того, медіазасоби є гарним підґрунтям для розширення освітнього простору. За допомогою програми Skype викладач може організувати спілкування з носіями мови: вчителями, студентами із інших країн з метою удосконалення іншомовної компетенції, розширення світогляду, співпраці над проектами тощо.

Хоча *продуктивність* та *мобільність* визначені нами як допоміжні особливості медіазасобів, вони відіграють не менш важливу роль у процесі викладання іноземних мов, адже вони забезпечують швидкість і зручність виконання запропонованих викладачем завдань і можуть бути використаними у будь-якому зручному місці для навчання, що продовжує процес вивчення іноземних мов за межами аудиторії. Приєднавши до засобу мікрофон та навушники, викладач організовує індивідуальну роботу, яка дозволяє працювати студентам вголос не заважаючи один одному.

При підготовці до заняття з іноземної мови, викладач обирає такі медіазасоби, опанувавши які майбутні фахівці зможуть імплементувати у своїй професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, доступ до автентичних медіаматеріалів, інтерактивність, мультимедійність та комунікативність медіаресурсів виділені нами як основні особливості медіазасобів у викладанні іноземних мов, а продуктивність та мобільність як допоміжні. Вони дозволяють організувати процес навчання майбутніх фахівців професійно орієнтованим і спрямованим на створення ситуацій для вирішення професійних проблем під час навчальних занять. Студенти навчаються користуватись медіазасобами, створювати власні медіапродукти, переглядають шляхи інплементації медіаресурсів у власну педагогічну діяльність. У перспективах подальших розвідок маємо на меті зробити добірку медіазасобів для використання у викладанні іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ярмоленко О.М. Специфіка навчання іноземної мови [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://int-konf.org/konf102013/553-yarmolenko-o-m-specifka-navchannya-nozemnoyi-movi.html>

2. Протопопова В.В. Использование электронных медиа в процес се преподавания иностранного языка [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.media-pedagogics.ru/article18.html>
3. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. / А. В. Федоров. - М.: МОО «Информация для всех», 2014. - 64 с.
4. José Picardo Voki for the classroom [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.boxoftricks.net/2010/09/voki-for-the-classroom/>
5. Nik Peachey Tech Tools for Teachers: Podcasting [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:
<http://www.onestopenglish.com/methodology/tech-tools-for-teachers/podcasting>

Аннотация

Процесс преподавания иностранных языков будущим учителям начальных классов приобретает в информационном обществе новое содержание. Внедрение медиасредств обновляет формы, методы, приемы обучения иностранным языкам. Это переориентирует процесс преподавания иностранных языков с традиционного на инновационный и делает его более продуктивным, эффективным, доступным и мобильным. Средства медиа отличаются своими характерными признаками в преподавании иностранных языков, которые способствуют формированию иноязычной коммуникативной компетентности и медиакультуры личности будущего специалиста.

Ключевые слова: личность, медиасредство, иностранные языки, будущий учитель начальной школы

Abstract

The process of future primary school teachers' foreign language teaching is getting a new content in the information society. Implementation of media tools updates forms, methods and techniques of teaching foreign languages. It turns the process of foreign languages teaching from conventional into innovation and makes it more productive, efficient, accessible and mobile. Media tools differentiate with their distinctive features in foreign languages teaching that contributes to future specialist's foreign language communicative competence of and media culture formation.